

Önkormányzati és ifjúsági vezetők visszaemlékezései - Szemelvények az 1995-1996-ban végzett mélyinterjú vizsgálatból

Az ok...:

"Abban az időben a szegedi egyetem nagyon kezdeményező szellemű volt, az ELTE BTK azonban egyszerűen odaállt mellé - vagy talán elé. Külön kérdés, hogy miért került erre sor, hiszen a BTK nem annyira a forradalmi lendületéről volt nevezetes. Talán úgy fogalmaznék, hogy az ok az lehetett, hogy itt voltak a leginkább leromlottak az állapotok. Ennek az intézménynek volt egyfajta makacs, konfliktuózus ellenállása a kulturális kormányzattal szemben, ami mind a külső irányítás elhárításával, és mind a belső állapotok megmerevedésével együtt járt. Valamint anyagi viszonylatban, ettől talán nem is függetlenül, rendkívül leromlott volt a helyzete. Összességében: sok feszültség halmozódott fel, miközben mindenki számon tartotta, hogy ez az ország első egyeteme. Itt a közállapotok és a méltóságérzet rossz viszonyban voltak egymással. Furcsa parafrázisként azt mondhatnám, hogy ez volt a "leggyengébb láncszem" a felsőoktatásban - nem véletlen, hogy a változtatás igénye épp itt ily kirobbanó lett." (ELTE-BTK dékán)

HÖK munkában való részvétel szerepe a személyes politikai szocializációban

"A hallgatói önkormányzatban folytatott tevékenységem abszolút semmiben nem befolyásolta a politikához fűződő viszonyomat. A családi neveltetésem volt az, ami meghatározó volt. Az önkormányzat nem volt egy nagy durranás, de mégiscsak volt... Az 1988-as tüntetésre sem igazán emlékszem, csak arra, hogy ott vonultunk. Amire én emlékszem 1988-ból, az a Bős-Nagymarossal kapcsolatos tüntetés." (ELTE-ÁJK hallgatói önk. vezető)

Teljesen alanyi, kis szinten, de az egyetem nagyon sok mindenben ráébresztett arra, hogy - akár pro vagy kontra, hiszen az egyetemen nagyon sok oktató félremagyarázása is felnyitotta a szemünket - itt milyen ködösítés is folyik. És ez rögtön egy ellenreakciót váltott ki ezekben. A hallgatói önkormányzat, ha ideológiai megalapozottság tekintetében nem is, de sok mindenben nagyon hasznos volt. Pl. az igény-érvényesítésnek a metodikája, a kielezett vitáknak a kultúrája, az ilyen érdektaktikák, hogy hogyan lehet beszámítani az érdekeket, hogy hogyan lehet kompromisszumokat kötni. Ezek mindenféleképpen hatottak rám. (ELTE-BTK hallgatói önk. vezető)

"... Meghatározó elem volt egyfajta politikai szocializáció: tehát megtanultam azt, hogy kell kiállni emberek elé beszélni, meggyőzni, átverni és terrorizálni őket; szervezni, átlátni csoport- és politikai viszonyokat." (ELTE BTK hallgatói önk. vezető)

"... Fontos volt az az időszak számomra, mert mondjam úgy, nem lokális szinten vagy néha országosabb szinten ott kezdtem el politizálni. Nem mondanám azt, hogy az volt a meghatározó, mert előzetesen már politikus alkat voltam, és édesapám volt számomra a közéleti-politizáló emberkép, és egyértelművé tette számomra, hogy nekem is valamilyen közéleti szerepet kell vinnem. De biztos, hogy tanultam ott dolgokat, tapasztaltam. Megélni azt az élményt, hogy hallgatók beleszólhatnak a maguk ügyeinek az intézésébe, sőt néha maguk döntenek el. Pl. a hallgatói szociális rendszert nekünk kellett megalkotnunk. Ez feltétlenül pozitív élmény volt." (ELTE-BTK hallgatói önk. vezető)

"Ez egy borzasztó nagy élmény volt, amikor elkezdtem az önkormányzatban dolgozni. Talán nyitottabbá tett engem, hogy létezik másfajta politizálás is. Lehet, hogy nagyképpen hangzik, de társadalom-filozófiailag is nyitottabb lettem más gondolatok iránt. Számomra az önkormányzati szerveződéssel párhuzamosan a történetfilozófiai érdeklődésem is nőtt, de nyilván nem egy filozófia szakos szintjén. Itt egy általánosan művelt bölcsész vagy magyar szakos igényéről van szó. Akkoriban olvastam - bár nyilván nem kellő elmélyültséggel - a legnépszerűbb történetfilozófiai művekből egy-két gondolatot. Egy belső fejlődés kísérte ezt a folyamatot, tehát nem pótcselekvésnek fogtam fel az önkormányzati tevékenységet. Számomra tényleg egy cselekvési lehetőség volt, a magam módján." (ELTE-BTK hallgatói önk. vezető)

"Az egyetemi közéletben folytatott tevékenységem baromi tanulságos volt. Először is azért, mert akkor jöttem rá arra, hogy mi ez a baloldali dolog, akkor ismertem meg az ellenérveket. Az önkormányzatnál ugye megjelent a FIDESZ, és velük együtt akkor markánsnak számító ellenzéki figurák - CS. A: stb. -, és velük vitatkozva világosodott meg bennem, hogy itt egyáltalán miről van szó. A másik az, hogy itt politika-technika, demokrácia-technika oldalról ez szintén nagyon tanulságos volt. A kézi vezérlésnek az ellentéte - hiszen én is beleszoktam a KISZ-be, hogy a főnök ezt mondta meg azt mondta, ha barátok vagyunk, akkor megbeszéljük, de egyébként nem stb. Meg járni az országot. Az elején én marhára leugattam az embereket, mert volt egy ilyen elitista mentalitásom, és aztán rájöttem, hogy ez nem így megy, és ez tényleg megismertette az embert a politikával." (ELTE-BTK hallgatói önk. vezető)

A hallgatói önkormányzatok támogatottsága

Az, hogy részt vegyünk, annyira evidencia volt, hogy itt van a mi picit forradalmunk, hogy megyünk előre, hű de fontos!, szóval hülyeség, hogy ne vegyünk részt! Beszéltünk a diákönkormányzatból néhány tucat, ötven-nyolcvan emberrel, és

teljesen természetes volt ez. Mondom, azon a BEAC sportcsarnokbeli gyűlésen a terem tényleg zsúfolásig volt, és nagyon sok, két-háromszáz joghallgató is ott volt - ez irreális nagyságrend volt nálunk -, és nagyon sok barátommal találkoztam. Én is felszólaltam, a FIDESZ üdvözlését tolmácsoltam a demonstrációnak, és úgy emlékszem, hogy nagyon sok embert láttam magam előtt." (ELTE-ÁJK hallgatói önk. vezető... Deutsch T.)

"A hallgatói önkormányzatnak kezdetben - számomra is megdöbbentő mértékben - nagyon nagy volt a támogatottsága, és óriási érdeklődés kísérte a kezdeti szerveződésekét. Így utólag látom, hogy tényleg nagyon nagy dolgot csináltunk akkor. Nagyon jó hírveréssel is indítottuk az egészet - pl. újságot adtunk ki -, nagyon nagy propagandát fejtettünk ki. 1990-ig a hallgatóság nagy része támogatta az egész dolgot - még ha nem is értette pontosan, hogy mire jó ez, mivel a citoyen mentalitás nem tengett túl a fiatalokban." (ELTE-BTK hallgatói önk. vezető)

„Én csak három percre dugtam ki a nyakamat, amíg balhéztunk... Amikor aztán a hallgatói önkormányzatot elkezdték szervezni különböző egyéni érdekekből, akkor én azt már egy kicsit túl erősnek éreztem, és nem tetszett a dolog, ezért aláírásgyűjtést szerveztem. Ha én valamit csináltam, akkor mindig megpróbáltam tudatosítani az emberekben az elképzeléseimet, hogy nincs igazuk azokban az előítéletekben, amiket táplálnak. Én igazából ezekben a dolgokban nagyon óvatos vagyok. 1988. március 15-én például féltem kimenni az utcára, mert attól tartottam, hogyha az ünnepségen bölcsészek meglátnak engem, akkor meglincselnek." (az ELTE-BTK utolsó KISZ-titkára)

"Azt hiszem, hogy az 1988-as demonstráció egy jó, szimbolikus gesztus volt arra, hogy meg lehet kvázi győződni arról, hogy mennyire szervezhető az egyetemisták. Egyszerűen jó volt arról meggyőződni, hogy tényleg lehet mozgósítani őket egy cél érdekében, akár csak kis áldozatok meghozatalával... Én igazából a benyomásokra emlékszem: egyrészt örömmel, kicsit büszkeséggel és egy kicsit aggodalommal töltötte el az embert, hogy hát ez tudna szélesedni. Ott ballagtunk, és azt gondoltuk, hogy most valamit megjelenít az ember. Jó volt látni a szimpátiát az embereknél, és hogy sokkal többen jönnek, mint amire gondoltunk." (ELTE-BTK hallgatói önk. vezető)

A hallgatói önkormányzati mozgalom eredményének megítélése

"Egészében véve úgy maradt meg bennem, hogy győztünk. És hogy érdemes volt. Én már 1989 vége felé nem nagyon vettem részt az egészben, azért is, mert úgy láttam, hogy győztünk... Azt hiszem, hogy sikeres volt, mert felálltak az egész egyetem működését befolyásoló új szervek, struktúrák, kialakult a hallgatói önkormányzat profilja, és el is kezdett működni ez idő alatt. Miután én végeztem, a tanrendi változások is végbementek, amit azt hiszem, hogy a legjobban szerettünk volna." (ELTE-BTK hallgatói önk. vezető)

"A legnagyobb eredmény a másság, az, hogy volt. A hallgatói önkormányzat egyetlen számbajöhető eredménye az, hogy volt. Az én emlékezetem szerint nem tett le semmit az asztalra. Nem jelentett áttörést, meg ma sem jelent, ahogy én elnézem. Most a tandíj ügyben szervezkedtek valamit, de ahhoz képest, hogy egy egyetemista csapatot mennyire könnyű belerángatni a balhéba, ez nagyon kevés. De semmit nem csinált a hallgatói önkormányzat, csak volt. És ez azért nagy dolog, hogy más volt, mint az addig megszokott formák..." (ELTE-ÁJK hallgatói önk. vezető)